

Dimarts,

27 d'octubre del
2009

Opinió Política Món Economia Diàleg Societat Ciutats Esports Cultura i Espectacles Comunicaci

ASSOLIR LA LLIBERTAT SENSE DEIXAR DE PERTANYER A LA UE ÉS UNA QÜESTIÓ CLAU

Catalunya i el comissari europeu

CARLES BOIX / CATEDRÀTIC DE POLÍTICA I AFERS PÚBLICS DE LA UNIVERSITAT DE PRINCETON

Fa un parell de setmanes, i aprofitant unes reunions a Nova York, el comissari europeu per a l'ampliació de la Unió Europea, el senyor Olli Rehn, va baixar a Princeton a dinar amb un grup relativament nombrós de professors i estudiants de la universitat.

EL SENYOR REHN, MEMBRE DEL PARTIT del centre, l'antic partit dels pagesos finladesos, em va encantar: l'aspecte bonhomí i calmat; una pell rosada, amb aquella textura, fruit de l'evolució de moltes generacions, perfectament adaptada per viure en un país nevat; l'aspecte atlètic, però gens amenaçador, d'exjugador de futbol juvenil; una formació intel·lectual sòlida (licenciatura a Macalester, un *college* de primera divisió al bell mig de Minnesota, seguida d'un doctorat a Oxford); i, sobretot, aquella tranquil·litat meditativa que dóna viure en un país lliure, un país que ha pogut, per mèrits propis, escapar de les urpes del monstre grotesc, verinós, de clima continental, que té per veí. Reconec que el senyor Rehn tingué un efecte consolador, balsàmic sobre el meu estat d'ànim: em va convèncer que els països petits poden arribar a generar polítics de categoria; i que en un país normal, jo podria plegar d'escriure articles d'opinió per dedicar-me a temps complet a empreses purament intel·lectuals, absolutament impenetrables. Entenc per què als nostres empresaris *femcatians* els atrau el concepte Finlàndia: no hi vaig detectar cap rastre de la superioritat enravenada i puritana que sol acompanyar el socialdemòcrata suec o danès típic.

TANT LA CONVERSA A TAULA DURANT el dinar com el seu parlament posterior i el diàleg que va mantenir amb l'audiència en general van ser excel·lents: les respostes van ser directes, amb una honestedat (raonablement continguda pels paràmetres, previsibles, de la diplomàcia) que sembla haver-se perdut al món públic. Els assistents van fer tota mena de preguntes, sobre el concepte i límits geogràfics i espirituals d'Europa, la relació amb els Estats Units, la possible accessió de Turquia a la Unió

GUILLEM CIFRÉ

Europea (el primer ministre turc havia fet una conferència a Princeton la tarda anterior i els estudiants havien quedat fortament encuriosits), el referèndum irlandès i l'aprofundiment institucional de la UE. I el senyor Rehn hi va respondre amb eficàcia, energia i humilitat. Sabia on trepitjava i cap on anava.

PER TOT AIXÒ, PERQUÈ LA POLÍTICA i la racionalitat s'havien integrat d'una manera una mica inesperada i màgica, m'hi vaig llançar i vaig fer la meua pregunta. "En un o dos anys el govern d'Escòcia té previst fer un referèndum sobre la independència. Imagini's, senyor comissari, que la majoria del poble escocès hi vota a favor. L'endemà de la consulta, quin serà l'estatus d'Escòcia a la Unió Europea? Tenint en compte que ja n'era membre com a part de la Gran Bretanya, passarà a ser un Estat membre de la UE automàticament? O haurà de començar a negociar el procés d'admissió a la Unió Europea? I, si aquesta darrera opció és la correcta, hauria de demanar-hi l'admissió Anglaterra (amb Gal·les i Irlanda del Nord), tenint en compte que ja la Gran Bretanya resultant no seria la mateixa Gran Bretanya d'abans del referèndum?"

EL SENYOR REHN EM MIRÀ AMB UN CERT astorament. Vaig suposar que la pregunta no la devia haver sentida mai abans. I la resposta era incerta i delicadíssima. Si deia que Escòcia podia formar part de la UE automàticament, abaixava els costos de la independència a zero. Però, si contestava el contrari, aleshores posava bastons a les rodes d'un país petit i s'exposava a ser acusat d'immiscir-se en afers britànics estrictament interns. Reconec que em vaig sentir momentàniament com un dels fariseus que assetjaven Jesús a la sortida del temple. Però, i això em va fer simpatitzar amb aquells personatges tan injuriats, jo ho havia preguntat de bona fe, amb aquella urgència que té algú que vol salvar una cosa (un país) que s'està dessagnant.

EL SENYOR REHN INTENTÀ FUGIR d'estudi un parell de vegades. Tanmateix, com que ni jo sóc el director d'una televisió pública ni el comissari és el meu president, vaig continuar insistint i li vaig demanar, amb una aspror contingudíssima, que contestés a la pregunta, directa, que li havia fet. El senyor Rehn reconegué que no podia contestar-la. I tot va quedar en un empat amistós.

QUAN EL COMISSARI VA TORNAR a taula a xarrupar un cafè, Turquia, la invasió russa de Geòrgia, el subministrament de gas i la crisi d'Islàndia s'havien esvaït de la conversa. Es veia clarament que el senyor Rehn i els seus dos ajudants directes (que havien viatjat amb ell) buscaven freturosament una resposta apropiada al problema. L'ajudant britànica s'ho prengué amb calma, potser perquè les nacions britàniques ja tenen seleccions esportives separades. L'ajudant francès, amb aquell cap d'ou, alçada mitjana i espatlles fornides que exhibeixen molts advocats gals, treia fum per les orelles. No podia creure que l'Estat nació pogués partir-se en dos tan fàcilment.

EL CERT, PERÒ, ÉS QUE LA RESPOSTA no era senzilla, perquè no hi ha precedents en aquesta qüestió tan espinosa. O això és el que tots pensàrem fins que un dels meus col·legues a taula, americà, va recórrer, fent servir el sentit comú del jurista anglo-saxó, al cas de la divisió de Txecoslovàquia en Txèquia i Eslovàquia el 1993. En aquella ocasió el govern txecoslovac va comunicar a les Nacions Unides *motu proprio* que el seu país es dividia en dos nous països i les Nacions Unides van reconèixer, d'una manera automàtica, les dues noves Repúbliques com a membres de l'organització internacional.

EL JURISTA FRANCÈS VA RESPIRAR TRANQUIL. La pilota tornava a ser a la teulada de l'Estat en qüestió. Si l'Estat originari decidia entendre la separació com un acte generador de dos Estats que se subrogaven en la posició de l'Estat preexistent, aleshores la seva pertinença immediata a la UE era inqüestionable. Ara bé, si l'Estat inicial aconseguia estructurar el resultat com un procés d'"expulsió", aleshores a l'Estat nou li havia de quedar un llarg camí, ple d'entrebancs, cap a Brussel·les.

TOT PLEGAT, VAIG PENSAR JO, AIXÒ DEU ser poc rellevant per als escocesos, ara per ara enquadrats en una nació de nacions sense caverna mediàtica i, per tant, passablement disposada a acceptar la idea simple i civilitzada del dret a l'autodeterminació. És evident, però, que per a altres pobles situats en latituds més tropicals, aquesta qüestió, com assolir la llibertat sense deixar de pertànyer a la Unió Europea (de la qual ja formen part), serà clau i exigirà preparació i intel·ligència.